

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»**

Кафедра освітнього менеджменту та публічного управління

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Методичні вказівки та рекомендації до вивчення дисципліни
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Одеса – 2021

Методичні вказівки та рекомендації до вивчення дисципліни «Децентралізація і регіональний розвиток» для бакалаврів у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування» [Укладач: О. І. Чебан]. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2021. – 44 с.

Рецензенти:

Нагорна І.В., к.держ.упр., доцент, доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

Ростецька С.І., д.політ.н., доцент, професор кафедри політичних наук та права Університету Ушинського

Укладач:

Чебан О.І., к.держ.упр., доцент, доцент кафедри освітнього менеджменту та публічного управління

Рекомендовано до друку Вченою Радою Університету Ушинського.

Протокол від 30 грудня 2021 року № 6

© ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2021.

© Чебан О.І., 2021.

ЗМІСТ

1.	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2.	ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	5
3.	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	7
4.	ЗАСОБИ ДІАГНОСТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	10
5.	ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
	5.1. Структура навчальної дисципліни	11
	5.2. Методичні рекомендації для опрацювання лекційного матеріалу	13
	5.3. Теми практичних занять	23
	5.4. Методичні рекомендації та контрольні завдання до практичних занять	24
	5.5. Самостійна робота	35
	5.6. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (тези:)	36
6.	МЕТОДИ НАВЧАННЯ	36
7.	РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН)	37
8.	МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	37
9.	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ	38
10.	РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	38

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування	Статус дисципліни: Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання - тези		Семестр	
Загальна кількість годин - 150		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		24 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		50 год.	8 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0
		Самостійна робота	
		56 год.	112 год.
Індивідуальні завдання:			
20 год.	20	Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 49% : 51%

для заочної форми навчання – 12% : 88%

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета навчальної дисципліни «Децентралізація і регіональний розвиток»:

сформувати у студентів загальних системних уявлень, теоретичних знань та практичних навичок щодо основних понять і положень теорії децентралізації та регіонального розвитку в Україні, вивчення принципів діяльності, функціонування та компетенції органів публічної влади в умовах децентралізації.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності

Передумови для вивчення дисципліни:

для вивчення навчальної дисципліни «Децентралізація і регіональний розвиток» здобувачі опанувати знання з навчальних дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Історія України», «Нормативно-правові засади публічної служби», «Державне будівництво і місцеве самоврядування».

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 01. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН 04. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН 05. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 06. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 17. Уміти впроваджувати заходи з модернізації, оптимізації та удосконалення адміністрування в органах публічної влади з управління галуззю публічного управління та адміністрування та відповідних державних установ, підприємств, організацій відповідно до пріоритетів державної політики у відповідній сфері

Очікувані дисциплінарні результати навчання

знати:

- сутність основних категорій децентралізації і регіонального розвитку;
- сутність і соціальні цінності місцевого самоврядування як демократичної форми децентралізації державно-владних повноважень та однієї з основ конституційного ладу України;

- сучасні проблеми розвитку та взаємодії державного управління та місцевого самоврядування на місцевому і регіональному рівнях;
- основи децентралізації і регіонального розвитку;

уміти:

- керуватися у процесі управління нормами законодавства України щодо публічного управління на регіональному та місцевому рівнях;
- аналізувати вітчизняну і зарубіжну практику публічного управління на територіальному рівні, узагальнювати кращий досвід, застосовувати його у власній діяльності;
- розробляти науково обґрунтовані державно-управлінські рішення і забезпечувати їх виконання.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності)

Спеціальні компетентності:

- СК2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.
- СК03. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.
- СК6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

Міждисциплінарні зв'язки:

«Вступ до спеціальності», «Нормативно-правові засади публічної служби»,
«Історія України», «Державне будівництво і місцеве самоврядування»..

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.

	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Письмова робота	0-9	Здобувач не менше ніж на 50% контрольних завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	10-13	Здобувач на 51% - 70% контрольних завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань
	14-17	Здобувач на 71% - 90% контрольних завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань
	18-20	Здобувач на 91% - 100% контрольних завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань
ІНДЗ - тези	0-5	Зміст тез доповіді відповідає предмету дисципліни, має загальний реферативний характер, демонструє несамостійність у розв'язанні завдань, текст не визначає ключову практичну проблему і не відповідає структурі доповіді.
	6-10	Зміст тез доповіді відповідає предмету дисципліни, має описовий характер, містить поняття, має граматично не вичитаний текст, не визначає ключову практичну проблему.
	11-20	Зміст тез доповіді відповідає предмету дисципліни, демонструє переважно академічність, містить аналітику і узагальнення, має неінформативні посилання, оперує поняттями, визначає ключову практичну проблему.
	21-30	Зміст тез доповіді відповідає предмету дисципліни характеризує сучасний інноваційний дискурс і відповідає практиці впровадження інновацій в освіті; робота носить самостійний характер, містить авторську аналітику і узагальнення, прямі і непрямі цитування з посиланнями на основне джерело, включає оперування поняттями, містить актуальні приклади розв'язаних завдань інноваційної освітянської практики.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Децентралізація і регіональний розвиток», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 60). Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а

сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері публічного управління та адміністрування. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері публічного управління та адміністрування, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо децентралізації та регіонального розвитку при заданій зміні

	вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні положення децентралізації та регіонального розвитку.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо децентралізації та регіонального розвитку несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до заліку та проходить повторно вивчення дисципліни.

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання: індивідуальне опитування, колективна співбесіда, перевірка виконання практичних завдань, письмове опитування, презентація результатів самостійної роботи, екзамен.

Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, робота в команді, рольова гра, тренінг, презентація результатів самостійної роботи.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1 Децентралізація													
Змістовий модуль 1.													
Тема 1. Функціонування та розвиток органів публічної влади в Україні. Цілі завдання та принципи децентралізації влади в сучасній Україні	12	2	4	0	0	6	11	1	1				9
Тема 2. Формування спроможних територіальних громад	14	2	6	0	0	6	11	1	1				9
Тема 3. Закордонний досвід реформування територіальних громад	12	2	4	0	0	6	10	1					9
Тема 4. Участь громадян у розвитку об'єднаних територіальних громад. Планування розвитку об'єднаних територіальних громад	12	2	4			6	11	1	1				9
Разом за змістовим модулем 1	50	8	18			24	43	4	3				36

Змістовий модуль 2. Регіональний розвиток												
Тема 5. Теоретичні засади регіонального управління. Регіональний та місцевий розвиток	10	2	4			4	10	1	1			9
Тема 6. Сучасна концепція сталого розвитку регіонів	10	2	4			4	10					9
Тема 7. Організаційно- правові засади регіонального управління	10	2	4			4	10	1	1			9
Тема 8. Інституційне забезпечення державної регіональної політики України	10	2	4			4	10					9
Тема 9. Багаторівневе управління регіональним розвитком	10	2	4			4	11	1				10
Тема 10. Ресурсне забезпечення регіонального управління	10	2	4			4	12	1	1			10
Тема 11. Механізми регіонального розвитку	10	2	4			4	12	1	1			10
Тема 12. Реформи регіонального управління	10	2	4			4	12	1	1			10
Разом за змістовим модулем 2	80	16	32			32	107	6	5			76
Усього	150	24	50	0	20	56	150	10	8		20	112

5.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Змістовий модуль 1. Децентралізація

Тема 1. Функціонування та розвиток органів публічної влади в Україні.

Структура теми

Цілі, завдання та принципи децентралізації влади в сучасній Україні. Адміністративно-територіальний устрій як основа побудови органів місцевої влади в Україні. Система органів місцевої влади в Україні. Нормативно-правове забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на місцевому рівні. Функції та повноваження органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на місцевому рівні в Україні. Концептуальні засади децентралізації влади. Механізми та принципи децентралізації та їх застосування в Україні. Інституційне забезпечення реформ децентралізації місцевого самоврядування. Повноваження місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування в новій системі територіальної влади в Україні

Список рекомендованої літератури:

1. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. / [Г. С. Одінцева, В. Б. Дзюндзюк, Н. М. Мельтюхова та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Ю. Амосова, к.е.н., доц. Н. М. Мельтюхової. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2012. – 252 с
2. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с
3. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. – Т. 2. – 324 с.
4. Державне управління (Основи теорії державного управління) : [навчальний посібник у трьох частинах] / О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. Ч. 1. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – 268 с.
5. Євтушенко О. Н. Державне управління : [навчальний посібник у трьох частинах] / О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. Ч. 2. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013.
6. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.

7. Гарнець О., Гончарук О., Дмитрук Н., Ткачук А. Децентралізація в Україні: соціологічний погляд / [О. Гарнець, О. Гончарук, Н. Дмитрук, А. Ткачук – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с.
8. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник / [Ткачук А.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 120 с.
9. Інституційна спроможність об'єднаних територіальних громад України: Аналітична записка. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/475/new_IS.pdf
10. Територіальна організація влади в Україні. Частина 1. Територіальні основи публічної влади в Україні : навч.- метод. посіб. / С.Є. Саханенко, М.П. Попов, О.І. Чебан. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – 280 с.

Тема 2. Формування спроможних територіальних громад

Структура теми

Об'єднані територіальні громади в контексті децентралізації. Основні нормативні документи процесу об'єднання територіальних громад. Досвід об'єднання територіальних громад в Україні.

Список рекомендованої літератури:

1. Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 80 с.
2. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 129 с.
3. Ткачук А., Ткачук О., Дятленко С. Децентралізація – самоорганізація – самореалізація. Матеріали для вчителів і не тільки / А. Ткачук, О. Ткачук, С. Дятленко. – К.: ТОВ «Видавництво “Юстон”», 2020. – 224 с
4. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. Результати шостої хвили всеукраїнського соціологічного дослідження. URL: http://www.slg-soc.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Sociology_Dec_2021_Ukr.pdf
5. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
6. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад / за заг. ред. : С. М. Серьогіна. – Дніпро :ДРІДУ НАДУ, 2018. – 164 с.

Тема 3. Закордонний досвід реформування територіальних громад

Структура теми

Моделі децентралізації у Німеччині та Польщі. Досвід розподілу повноважень між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування в скандинавських країнах. Досвід реформ місцевого самоврядування в країнах Балтії.

Список рекомендованої літератури:

1. Досвід децентралізації у країнах Європи : зб. док. Пер. з іноз. мов / Заг. ред. В. Б. Гройсмана. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. – 766 с.
2. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади / [Ю. Ганущак – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с
3. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с.
4. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 652 с.

Тема 4. Участь громадян у розвитку об'єднаних територіальних громад.

Структура теми

Планування розвитку об'єднаних територіальних громад. Мета, переваги та результати участі громадян у плануванні місцевого розвитку. Концепція партисипативного та її застосовування в Україні та світі. Методи залучення громадян до процесу планування та реалізації місцевого розвитку. Технології діалогу між владою та територіальною громадою. Стратегічне планування з залученням стейкхолдерів та його оцінювання. Процес оперативного планування та оцінювання його виконання. Технології та методики розробки стратегічних планів розвитку об'єднаних територіальних громад.

Список рекомендованої літератури:

1. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакуленко В.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.

2. Партисипативне стратегічне планування в органах місцевого самоврядування Посібник для об'єднаних територіальних громад. Варшава, 2017. – 107 с.
3. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
4. Ткачук А. Ф. Місцевий та регіональний розвиток. Участь громадян у місцевому розвитку. Практичний посібник для практичних людей / Анатолій Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2012. – 144 с.
5. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
6. Стратегічне планування : навч. посіб. / Л.Л. Приходченко, Н.В. Піроженко, С.А. Попов, О.І. Чебан ; за заг. ред. Л.Л. Приходченко. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. – 196 с.

Змістовий модуль 2. Регіональний розвиток

Тема 5. Теоретичні засади регіонального управління. Регіональний та місцевий розвиток

Структура теми

Співвідношення базових понять. Принципи державної політики регіонального розвитку. Системний підхід в регіональному управлінні. Система регіонального управління. Теорії регіонального розвитку (теорія розміщення виробництва; теорія центральних місць; регіональні ринки та просторова теорія ціни; регіональної спеціалізації та міжрегіональної торгівлі; загальна теорія розміщення; формування регіональної науки; радянська школа регіоналістики; теорії розвитку регіону). Нові парадигми та концепції регіонального управління. Складові комплексного виміру регіонального розвитку. Методологія регіонального управління.

Детермінанти комплексного механізму управління регіонального та місцевого розвитку. Цілі державної регіональної політики та зміна їх пріоритетів. Принципи державної регіональної політики. Регіоналізація як економічний процес та інституційна зміна. Тенденції регіонального розвитку в Україні. Територіальна концентрація та поляризація розвитку України. Індикатори регіонального розвитку. Взаємозв'язок якості людського потенціалу і просторового середовища при оцінці регіонального розвитку.

Список рекомендованої літератури:

1. Чернов С.І. Текст лекцій з дисципліни «Державне та регіональне управління» (для студентів 2 курсу напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання) / С.І.Чернов, М.М. Новікова, С.О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 140 с.
2. Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, О. Ю. Матвеева, В. К. Лебедева. – 2-ге вид., доповн. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 160 с.
3. Мезенцев К. В., Підгрушний Г. П., Мезенцева Н. І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація: Монографія. – К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. – 132 с.
4. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
5. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.
6. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування. Частина 1. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/601/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_1.pdf
7. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування. Частина 2. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/602/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_2.pdf
8. Інструменти регіонального розвитку в Україні : навч. посіб./ О. В. Берданова та ін. ; за ред. В. М. Вакуленка, О. В. Берданової. — К. : НАДУ, 2013. — 286 с.

Тема 6. Сучасна концепція сталого розвитку регіонів

Структура теми

Виникнення уявлень про сталий розвиток. Сучасний вимір концепту «сталий розвиток». Принципи сталого розвитку. Політико-правові та інституційні засади управління сталим розвитком. Регіональна політика ЄС в контексті сталого розвитку. Вітчизняний досвід запровадження концепції сталого розвитку в практику державотворення. Сталий розвиток у регіональному вимірі: зарубіжний досвід. Фактори, що обумовлюють зростання ролі і значення управління сталим розвитком на сучасному етапі державотворення. Інструменти та механізми державної політики регіонального розвитку. Європейські орієнтири місцевого і регіонального розвитку.

Список рекомендованої літератури:

1. Зверяков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція: монографія / Одеський національний економічний університет МОН України — Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. — 241 с. : іл., табл.
2. Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу. – SDG Compass, 2020.
3. Європейська регіональна політика: підручник. За ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 236 с.
4. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : [навч. посіб.] / Т. К. Гречко, С. А. Лісовський, С. А. Романюк, Л. Г. Руденко. – Херсон : Грінь Д.С., 2015. – 264 с.
5. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. –К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109с.
6. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с.

Тема 7. Організаційно-правові засади регіонального управління

Структура теми

Змістовне наповнення понять щодо регіонального управління в нормативно-правовій базі. Взаємозв'язок регіональної політики та управління. Еволюція правового та інституційного забезпечення державного регулювання регіонального розвитку за роки незалежності України: завдання і реальні кроки. Розподіл повноважень у системі регіонального управління в Україні. Проблемні питання інституційного забезпечення регіонального управління та перспективні напрямки їх подолання. Залучення недержавних структур до участі у забезпеченні програм регіонального розвитку.

Список рекомендованої літератури:

1. Небава М. І., Ткачук Л. М. Управління регіональним розвитком. Електронний навчальний посібник. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_upravlinnya_regionalnym_rozvytkom/index.html
2. Державне та регіональне управління: [підручник] / Є.Г. Карташов, В.В.Євдокимов, І.О.Драган, О.І.Даций та ін.; за заг.ред. Є.Г. Карташова. – Київ, 2019. – 223 с.
3. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.

4. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 652 с.
5. Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення: монографія / наук. ред. С. Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2018. 205 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

Тема 8. Інституційне забезпечення державної регіональної політики України

Структура теми

Роль та завдання центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у впровадженні політики регіонального розвитку. Шляхи вдосконалення інституційного забезпечення регіонального розвитку в Україні. Нові інституційні структури з реалізації державної регіональної політики на регіональному рівні: проблеми впровадження. Нова інституційна спроможність органів публічної влади. Асоціація міст України та громад. Система місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин як елемент інституційного забезпечення регіональної політики. Світові тенденції регіоналізації. Моделі регіонального управління в зарубіжних країнах. Досвід законодавчого регулювання регіональної політики в країнах Західної та Центральної Європи. Нова інституційна інфраструктура регіонального розвитку європейських країн

Список рекомендованої літератури:

1. Інституційна спроможність об'єднаних територіальних громад України: Аналітична записка. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/475/new_IS.pdf
2. Фінансова спроможність бюджетів перспективних об'єднаних територіальних громад. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/290/finance.pdf>
3. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації. Консолідований підхід: Посібник. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/568/4.pdf>
4. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики. Посібник для місцевої влади та бізнесу. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/717/MER_2021_WEB.pdf
5. Європейська регіональна політика: підручник. За ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 236 с.
6. Регіональна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс] : підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. — К.: КНЕУ, 2016. — 495
7. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 652 с.

8. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с.

Тема 9. Багаторівневе управління регіональним розвитком

Структура теми

Механізм взаємодії суб'єктів в системі регіонального управління. Класифікація видів взаємодії в умовах багаторівневого управління регіональним розвитком. Міжнародний та транскордонний механізми взаємодії, загальнонаціональна, регіональна, місцева та локальна взаємодії. Принципи ефективних взаємовідносин органів місцевого самоврядування і органів державної виконавчої влади. Форми взаємодії та диференціація взаємовідносин в залежності від змісту організаційних зв'язків: субординація, координація та реординація (методи і інструменти). Взаємодія: місцеве самоврядування – регіон. Передумови забезпечення ефективності багаторівневого регіонального управління

Список рекомендованої літератури:

1. Місцевий економічний розвиток і місцева демократія: діалоги зі стейкхолдерами: Путівник для лідерів громад / Упорядник С. Панцир. — К.: Юстон, 2020. — 128 с.
2. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 129 с.
3. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. – К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 244 с.
4. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.
5. Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О.Ю. Бобровська, Т.О. Савостенко, О.Ю. Матвеєва, В.К. Лебедева. – 2-ге вид., доповн. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 160 с.

Тема 10. Ресурсне забезпечення регіонального управління

Структура теми

Термінологічна визначеність базових понять. Класифікації, ресурсні стратегії й моделі ресурсних відносин. Зарубіжний досвід формування ресурсного потенціалу. Система ресурсного забезпечення регіонального управління. Місце і роль ресурсів регіонального управління в балансі сил, інтересів та політичних відносин «центр-регіон». Механізми функціонування системи ресурсного забезпечення регіонального управління. Узгодження дій суб'єктів регіонального управління щодо раціонального перерозподілу ресурсів для

досягнення поставлених цілей. Інформаційно-методичне середовище механізму ресурсного забезпечення регіонального управління.

Список рекомендованої літератури:

1. Регіональна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс] : підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. — К.: КНЕУ, 2016. — 495
2. Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О.Ю. Бобровська, Т.О. Савостенко, О.Ю. Матвеєва, В.К. Лебедева. — 2-ге вид., доповн. — Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. — 160 с.
3. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] — К. : — 2017. — 107 с
4. Методологія планування регіонального розвитку в Україні Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації. Київ, 2014.
URL:
https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf
5. Берданова О. Ресурсне забезпечення регіонального та місцевого розвитку. Посібник. URL:
https://regionet.org.ua/files/05.RLD_Resource_Berdanova_Materials_UA.pdf
6. Інституційна спроможність об'єднаних територіальних громад України: Аналітична записка. URL:
https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/475/new_IS.pdf
7. Фінансова спроможність бюджетів перспективних об'єднаних територіальних громад. URL:
<https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/290/finance.pdf>

Тема 11. Механізми регіонального розвитку

Структура теми

Сутність та механізми регулювання розвитку регіонів: особливості та принципи функціонування. Програмування; регулювання міжбюджетних відносин; запровадження спеціального режиму інвестування; централізовані капіталовкладення та інвестиційні субвенції; регулювання транскордонного та прикордонного співробітництва. Методи державного регулювання регіонального розвитку. Перешкоди на шляху забезпечення ефективного регулювання регіонального розвитку. Системний підхід до запровадження механізмів стимулювання та подолання депресивності регіонів.

Список рекомендованої літератури:

1. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ

- «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
2. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.
3. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації. Консолідований підхід: Посібник. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/568/4.pdf>
4. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики. Посібник для місцевої влади та бізнесу. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/717/MER_2021_WEB.pdf
5. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 652 с.

Тема 12. Реформи регіонального управління

Структура теми

Світові тенденції регіонального управління та їх врахування у вітчизняній практиці. Формування державної системи регулювання регіонального розвитку: концептуальні засади. Шляхи відновлення інвестиційної активності в регіонах України в умовах економічної нестабільності. Стратегічні орієнтири здійснення активної державної регіональної політики з урахуванням процесів адміністративно-територіального реформування. Фактори впливу європейської регіоналізації на реформування системи регіонального управління України. «Точкові» економічні інструменти стимулювання регіонального розвитку: реалії і можливості

Список рекомендованої літератури:

1. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник / Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І. / за заг. ред. В.А. Устименка; ред.-упоряд. Гук А.К., Санченко А.Є. – К., 2020. – 152 с.
2. Європейська регіональна політика: підручник. За ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 236 с.
3. Регіональна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс] : підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. — К.: КНЕУ, 2016. — 495
4. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
5. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с.

6. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

7. Аналітична записка за результатами міжрегіонального дослідження: Учасі громадськості в об'єднанні та розвитку територіальних громад. URL: https://www.irf.ua/content/files/draft_doslidzhennya.pdf

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовий модуль 1. Децентралізація			
1	<i>Семінар.</i> Функціонування та розвиток органів публічної влади в Україні. Цілі завдання та принципи децентралізації влади в сучасній Україні	4	1
2	<i>Вирішення практичних завдань.</i> Формування спроможних територіальних громад	6	1
3	<i>Дискусія.</i> Закордонний досвід реформування територіальних громад	4	
4	<i>Вирішення практичних завдань.</i> Участь громадян у розвитку об'єднаних територіальних громад. Планування розвитку об'єднаних територіальних громад	4	1
Всього за змістовим модулем		18	3
Змістовий модуль 2. Регіональний розвиток			
5	<i>Семінар.</i> Теоретичні засади регіонального управління. Регіональний та місцевий розвиток	4	1
6	<i>Дискусія.</i> Сучасна концепція сталого розвитку регіонів	4	
7	<i>Семінар.</i> Організаційно-правові засади регіонального управління	4	1
8	<i>Семінар.</i> Інституційне забезпечення державної регіональної політики України	4	
9	<i>Семінар.</i> Багаторівневе управління регіональним розвитком	4	
10	<i>Семінар.</i> Ресурсне забезпечення регіонального управління	4	1
11	<i>Дискусія.</i> Механізми регіонального розвитку	4	1
12	<i>Круглий стіл.</i> Реформи регіонального управління	4	1
Разом за змістовим модулем 2		32	5
Всього		50	8

5.4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Децентралізація

Практичне заняття 1

Тема: Функціонування та розвиток органів публічної влади в Україні. Цілі завдання та принципи децентралізації влади в сучасній Україні

Завдання до практичного заняття 1

1. Розкрийте цілі, завдання та принципи децентралізації влади в сучасній Україні.
2. Наведіть принципи формування нового адміністративно-територіального устрою України.
3. Наведіть основні нормативні документи що регламентують функціонування органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на місцевому рівня. Дайте основну змістовну характеристику.
4. Визначте та проаналізуйте концептуальні засади децентралізації влади.
5. Охарактеризуйте механізми та принципи децентралізації та їх застосування в Україні.
6. Проаналізуйте інституційне забезпечення реформ децентралізації місцевого самоврядування.

Аудиторна робота: Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 1.

Список рекомендованої літератури:

1. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.
2. Гарнець О., Гончарук О., Дмитрук Н., Ткачук А. Децентралізація в Україні: соціологічний погляд / [О. Гарнець, О. Гончарук, Н. Дмитрук, А. Ткачук – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с.
3. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник / [Ткачук А.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 120 с.
4. Інституційна спроможність об'єднаних територіальних громад України: Аналітична записка. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/475/new_IS.pdf

Практичне заняття 2

Тема: Формування спроможних територіальних громад

Завдання до практичного заняття 2

1. Об'єднана територіальна громада ознаки та принципи формування.
2. Наведіть основні нормативні документи що регламентують процес об'єднання територіальних громад. Дайте основну змістовну характеристику.
3. Визначте та проаналізуйте досвід об'єднання територіальних громад в Україні.

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 2.

2. Визначення рівня спроможності конкретної територіальної громади на основі матеріалів наданих викладачем.

Список рекомендованої літератури:

1. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
2. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад / за заг. ред. : С. М. Серьогіна. – Дніпро :ДРІДУ НАДУ, 2018. – 164 с.
3. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня спроможності територіальних громад. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Metod.recom_.spromozhnist.gromad.pdf
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 08.04.2015р., №214. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF/card2#Card20>
5. Закон України «Про добровільне об'єднання » від 05.02.2015р., № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
6. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. №156-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

Практичне заняття 3

Тема: Закордонний досвід реформування територіальних громад

Завдання до практичного заняття 3

1. Розкрийте сутність моделей децентралізації у Німеччині та Польщі
2. Проаналізуйте досвід розподілу повноважень між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування в скандинавських країнах.
3. Проаналізуйте досвід реформ місцевого самоврядування в країнах Балтії.
4. Закордонний досвід децентралізації: рекомендації для України.

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 3.

2. Розробка моделі децентралізації для України на основі узагальнення закордонного досвіду. Основні напрямки та шляхи реалізації.

Список рекомендованої літератури:

1. Досвід децентралізації у країнах Європи : зб. док. Пер. з іноз. мов / Заг. ред. В. Б. Гройсмана. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. – 766 с.
2. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с.
3. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 652 с.

Практичне заняття 4

Тема: Участь громадян у розвитку об'єднаних територіальних громад.

Завдання до практичного заняття 4

1. Розкрийте мету, переваги та результати участі громадян у плануванні місцевого розвитку.
2. Наведіть основні положення концепції партисипативної демократії та перспективи її застосування в Україні.
3. Визначення та запровадження технологій діалогу між владою та громадянами.
4. Стратегічне планування з залученням стейкхолдерів та його

оцінювання.

5. Охарактеризуйте технології та методики розробки стратегічних планів розвитку об'єднаних територіальних громад.

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 4.

2. Розробка стратегічного плану територіальної громади на основі матеріалів наданих викладачем.

Список рекомендованої літератури:

1. Партисипативне стратегічне планування в органах місцевого самоврядування Посібник для об'єднаних територіальних громад. Варшава, 2017. – 107 с.

2. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

3. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-rozvytku-terytorialnyh-gromad/>

Змістовий модуль 2. Регіональний розвиток

Практичне заняття 5

Тема: Теоретичні засади регіонального управління. Регіональний та місцевий розвиток

Завдання до практичного заняття 5

1. Розкрийте основний зміст теорій регіонального розвитку.
2. Наведіть сутність парадигм та концепції регіонального управління..
3. Наведіть принципи та цілі державної політики регіонального розвитку.
4. Визначте складові комплексного виміру регіонального розвитку.
5. Наведіть тенденції регіонального розвитку в Україні. Територіальна концентрація та поляризація розвитку України.
6. Охарактеризуйте взаємозв'язок якості людського потенціалу і просторового середовища при оцінці регіонального розвитку.

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 5.

2. На основі моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів визначте тренди за 10-ма показниками за останні 4 роки для однієї області. Складіть короткий звіт та презентуйте результати.

Список рекомендованої літератури:

1. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

2. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування. Частина 1. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/601/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_1.pdf

3. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 856 «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики»

5. Моніторинг соціально-економічного розвитку Регіонів за січень-грудень 2020 року. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/rejtyngova-oczinka-za-sichen-gruden-2020-roku.pdf>

Практичне заняття 6

Тема: Сучасна концепція сталого розвитку регіонів

Завдання до практичного заняття 6

1. Розкрийте цілі, завдання та принципи сталого розвитку.
2. Розкрийте політико-правові та інституційні засади управління сталим розвитком.
3. Наведіть вітчизняний досвід запровадження концепції сталого розвитку в практику державотворення.
4. Визначте та проаналізуйте концептуальні засади регіональної політики ЄС в контексті сталого розвитку.
5. Охарактеризуйте фактори, що обумовлюють зростання ролі і значення управління сталим розвитком на сучасному етапі державотворення.
6. Проаналізуйте інструменти та механізми державної політики регіонального розвитку.

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 6.

2. Використовуючи данні, що отримані під час дискусії та на основі

підходу ментальних карт наведіть фактори сталого розвитку та шляхи їх запровадження в Україні.

Список рекомендованої літератури:

1. Цілі сталого розвитку та Україна <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>
2. ПРООН в Україні. Цілі сталого розвитку. <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>
3. Сталий розвиток для України. <https://sd4ua.org/>
4. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>
5. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». від 30 вересня 2019 року № 722/2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
6. Міністерство економіки України. Цілі сталого розвитку. <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=938d9df1-5e8d-48cc-a007-be5bc60123b8&tag=TSiliStalogoRozvitku>
7. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : [навч. посіб.] / Т. К. Гречко, С. А. Лісовський, С. А. Романюк, Л. Г. Руденко. – Херсон : Грінь Д.С., 2015. – 264 с.

Практичне заняття 7

Тема: Організаційно-правові засади регіонального управління

Завдання до практичного заняття 7

1. Визначте та проаналізуйте еволюцію правового та інституційного забезпечення державного регулювання регіонального розвитку за роки незалежності України
2. Розкрийте проблемні питання інституційного забезпечення регіонального управління та перспективні напрямки їх подолання.
3. Проаналізуйте визначення регіональної політики у працях науковців та нормативно-правовій базі України.
4. Покажіть взаємозв'язок регіональної політики держави та здійснення управління на рівні регіону.
5. Форми і методи залучення недержавних структур до участі у забезпеченні програм регіонального розвитку.
6. Смарт спеціалізація регіонального розвитку: визначення та основні підходи.

Аудиторна робота: Дискусія з питань запропонованих у завданнях до

практичного заняття 7.

2. Використовуючи данні, що отримані під час дискусії та на основі підходу ментальних карт наведіть основні напрямки державної регіональної політики в Україні та шляхи її впровадження в конкретному регіоні. (Орієнтир смарт спеціалізація).

Список рекомендованої літератури:

1. Керівництво зі стратегії досліджень та інновацій для смарт спеціалізації неофіційна адаптована скорочена версія. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/Kerivnitstvo-Smart-Spetsializatsiyi-DG-JRC-skrocheniy-ukr.-pereklad-1-1.pdf>
2. Дослідницькі та інноваційні стратегії розумної спеціалізації (RIS3) в контексті політики регіонального розвитку в Україні. URL: <https://drive.google.com/file/d/1mmECrzTak0UNTtDVv5SuYZXA7dED9nwt/view>
3. Державне та регіональне управління: [підручник] / Є.Г. Карташов, В.В.Євдокимов, І.О.Драган, О.І.Даций та ін.; за заг.ред. Є.Г. Карташова. – Київ, 2019. – 223 с.
4. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко , С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 652 с.
5. Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення: монографія / наук. ред. С. Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2018. 205 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

Практичне заняття 8

Тема: Інституційне забезпечення державної регіональної політики України

Завдання до практичного заняття 8

1. Розкрийте роль та завдання центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у впровадженні політики регіонального розвитку.
2. Наведіть шляхи вдосконалення інституційного забезпечення регіонального розвитку в Україні.
3. Система місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин як елемент інституційного забезпечення регіональної політики.
4. Світові тенденції регіоналізації та моделі регіонального управління в зарубіжних країнах.
5. Наведіть досвід законодавчого регулювання регіональної політики в країнах Західної та Центральної Європи.

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 8.

2. Використовуючи данні, що отримані під час дискусії наведіть інститути регіонального розвитку та їх суб'єкти. Розкрийте їх компетенції та спроможності. Данні наведіть у табличній формі.

Список рекомендованої літератури:

1. Інституційна спроможність об'єднаних територіальних громад України: Аналітична записка. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/475/new_IS.pdf
2. Фінансова спроможність бюджетів перспективних об'єднаних територіальних громад. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/290/finance.pdf>
4. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики. Посібник для місцевої влади та бізнесу. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/717/MER_2021_WEB.pdf
5. Європейська регіональна політика: підручник. За ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 236 с.
6. Регіональна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс] : підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. — К.: КНЕУ, 2016. — 495
7. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 652 с.

Практичне заняття 9

Тема: Багаторівневе управління регіональним розвитком

Завдання до практичного заняття 9

1. Розкрийте механізми та класифікацію взаємодії суб'єктів в системі регіонального управління.
2. Наведіть принципи та форми ефективних взаємовідносин органів місцевого самоврядування і органів державної виконавчої влади.
3. Розкрийте зміст та сфери взаємодії: місцеве самоврядування – регіон.
4. Охарактеризуйте передумови забезпечення ефективності багаторівневого регіонального управління

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 9.

2. В схематичній формі проілюструйте: сфери взаємодії органів місцевого самоврядування, компетенції, нормативно-правові документи.

Список рекомендованої літератури:

1. Місцевий економічний розвиток і місцева демократія: діалоги зі стейкхолдерами: Путівник для лідерів громад / Упорядник С. Панцир. — К.: Юстон, 2020. — 128 с.

2. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 129 с.
3. Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О.Ю. Бобровська, Т.О. Савостенко, О.Ю. Матвеева, В.К. Лебедева. – 2-ге вид., доповн. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 160 с.
4. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у межах нової системи територіальної організації влади в Україні. / Національний інститут стратегічних досліджень – К., 2011. – 54 с. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2011-06/Vzayemodiya-00350.pdf>
5. Комітет верховної ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування / Аналітичний звіт за результатами оцінювання ефективності застосування окремих законодавчих актів щодо децентралізації влади в Україні. <http://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/42258.pdf>

Практичне заняття 10

Тема: Ресурсне забезпечення регіонального управління

Завдання до практичного заняття 10

1. Наведіть класифікацію, ресурсні стратегії й моделі ресурсних відносин.
2. Розкрийте сутність системи ресурсного забезпечення регіонального управління.
3. Наведіть механізми функціонування системи ресурсного забезпечення регіонального управління.
4. Форми та методи узгодження дій суб'єктів регіонального управління щодо раціонального перерозподілу ресурсів для досягнення поставлених цілей.
5. Проаналізуйте інформаційно-методичне середовище механізму ресурсного забезпечення регіонального управління.

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 10.

2. Визначення напрямків розвитку конкретного регіону на основі ресурсного забезпечення органів публічної влади на регіональному рівні. Презентуйте результати.

Список рекомендованої літератури:

1. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ,

- В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с
2. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації. Київ, 2014.
URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf
3. Берданова О. Ресурсне забезпечення регіонального та місцевого розвитку. Посібник. URL: https://regionet.org.ua/files/05.RLD_Resource_Berdanova_Materials_UA.pdf
4. Інституційна спроможність об'єднаних територіальних громад України: Аналітична записка. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/475/new_IS.pdf
5. Фінансова спроможність бюджетів перспективних об'єднаних територіальних громад. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/290/finance.pdf>

Практичне заняття 11

Тема: Механізми регіонального розвитку

Завдання до практичного заняття 11

1. Розкрийте сутність, принципи та механізми регулювання розвитку регіонів.
2. Наведіть методи державного регулювання регіонального розвитку.
3. Охарактеризуйте перешкоди на шляху забезпечення ефективного регулювання регіонального розвитку.
4. Охарактеризуйте системний підхід до запровадження механізмів стимулювання та подолання депресивності регіонів.

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 11.

2. Використовуючи данні, що отримані під час дискусії складіть ментальну карту форм методів та інструментів державного регулювання розвитку регіонів.

Список рекомендованої літератури:

1. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
2. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації. Консолідований підхід: Посібник. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/568/4.pdf>

3. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики. Посібник для місцевої влади та бізнесу. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/717/MER_2021_WEB.pdf
4. Бузько І. Р. Інституційні реформи та організаційно-економічні механізми регулювання регіонального розвитку в умовах європейської інтеграції [Електронний ресурс] / І. Р. Бузько, Ю. Ю. Д'яченко, О. А. Немашкало // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. - 2015. - Вип. 4. - С. 123-128. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkdpu_2015_4_20
5. Варналій З. С. Інституційні засади та організаційні механізми політики регіонального розвитку: завдання реформ європейського зразка [Електронний ресурс] / З. С. Варналій, Р. Р. Білик // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2014. - Вип. 3. - С. 3-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_3_3
6. Колосовська І. І. Механізми здійснення публічної політики регіонального розвитку [Електронний ресурс] / І. І. Колосовська // Ефективність державного управління. - 2019. - Вип. 3. - С. 94-102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2019_3_9

Практичне заняття 12

Тема: Реформи регіонального управління

Завдання до практичного заняття 12

1. Охарактеризуйте світові тенденції регіонального управління та перспективи впровадження у вітчизняну практику.
2. Проаналізуйте шляхи відновлення інвестиційної активності в регіонах України в умовах економічної нестабільності.
3. Охарактеризуйте інструменти стимулювання регіонального розвитку: реалії і можливості.

Аудиторна робота: 1. Дискусія з питань запропонованих у завданнях до практичного заняття 12.

2. Проведення круглого столу: співпраця трьох секторів (влади, бізнесу та громадськості) щодо формування пропозицій до програми регіонального розвитку конкретної області.

Список рекомендованої літератури:

1. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

2. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с.
3. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
4. Аналітична записка за результатами міжрегіонального дослідження: Учасі громадськості в об'єднанні та розвитку територіальних громад. URL: https://www.irf.ua/content/files/draft_doslidzhennya.pdf

5.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форми контролю
		Денна	Заочна	
	Змістовий модуль 1. Децентралізація			Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань
1	Функціонування та розвиток органів публічної влади в Україні. Цілі завдання та принципи децентралізації влади в сучасній Україні	6	9	
2	Формування спроможних територіальних громад	6	9	
3	Закордонний досвід реформування територіальних громад	6	9	
4	Участь громадян у розвитку об'єднаних територіальних громад. Планування розвитку об'єднаних територіальних громад	6	9	
	Всього за змістовим модулем	24	36	
	Змістовий модуль 2. Регіональний розвиток			
5	Теоретичні засади регіонального управління. Регіональний та місцевий розвиток	4	9	
6	Сучасна концепція сталого розвитку регіонів	4	9	
7	Організаційно-правові засади регіонального управління	4	9	
8	Інституційне забезпечення державної регіональної політики України	4	9	
9	Багаторівневе управління регіональним розвитком	4	10	
10	Ресурсне забезпечення регіонального управління	4	10	
11	Механізми регіонального розвитку	4	10	
12	Реформи регіонального управління	4	10	
	Разом за змістовим модулем 2	32	76	
	Всього	56	112	

5.6. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (теми:)

№ з/п	Тематика	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Адміністративно-територіальний устрій – основа побудови органів місцевої влади в Україні.	20	20
2	Територіальна організація влади в Україні: проблеми та перспективи		
3	Закордонний досвід децентралізації: уроки для України		
4	Вітчизняний досвід запровадження концепції сталого розвитку в практику державотворення		
5	Багаторівневе управління: міжнародні (або транскордонні, загальнонаціональні, регіональні, місцеві та локальні) механізми взаємодії.		
6	Місце і роль ресурсів регіонального управління в балансі сил, інтересів та політичних відносин «центр-регіон»		
7	Методи (принципи, механізми) державного регулювання регіонального розвитку		
8	Формування державної системи регулювання регіонального розвитку		
9	Партисипативне управління та його застосування в громадах		
10	Формування спроможних громад: виклики та перспективи		
	Разом	20	20

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування активних і інтерактивних освітніх методів, серед яких: проблемна лекція, лекція-діалог, лекція-презентація, робота в малих групах, робота з довідковими, інформаційно-методичними джерелами, презентація результатів виконаних практичних завдань, рольова гра, кейс-стаді

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0–20	0–20	0–100
Тема 1	0–5	0–60			
Тема 2	0–5				
Тема 3	0–5				
Тема 4	0–5				
Тема 5	0–5				
Тема 6	0–5				
Тема 7	0–5				
Тема 8	0–5				
Тема 9	0–5				
Тема 10	0–5				
Тема 11	0–5				
Тема 12	0–5				

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Робоча програма навчальної дисципліни «Децентралізація і регіональний розвиток».
- Лекції-презентації.
- Силабус.
- Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Децентралізація і регіональний розвиток».
- Ілюстративні матеріали.
- Ситуативні завдання; вправи.

9. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Метою інклюзивного навчання в Університеті Ушинського є забезпечення рівного доступу до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 129 с.

2. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.

3. Гарнець О., Гончарук О., Дмитрук Н., Ткачук А. Децентралізація в Україні: соціологічний погляд / [О. Гарнець, О. Гончарук, Н. Дмитрук, А. Ткачук]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с.

4. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : [навч. посіб.] / Т. К. Гречко, С. А. Лісовський, С. А. Романюк, Л. Г. Руденко. – Херсон : Грінь Д.С., 2015. – 264 с.

5. Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, О. Ю. Матвеєва, В. К. Лебедєва. – 2-ге вид., доповн. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 160 с.

6. Державне та регіональне управління: [підручник] / Є.Г. Карташов, В.В.Євдокимов, І.О.Драган, О.І.Даций та ін.; за заг.ред. Є.Г. Карташова. – Київ, 2019. – 223 с.

7. Державне управління (Основи теорії державного управління) : [навчальний посібник у трьох частинах] / О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. Ч. 1. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – 268 с.

8. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко

(заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с

9. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. – Т. 2. – 324 с.

10. Досвід децентралізації у країнах Європи : зб. док. Пер. з іноз. мов / Заг. ред. В. Б. Гройсмана. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. – 766 с.

11. Європейська регіональна політика: підручник. За ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 236 с.

12. Євтушенко О. Н. Державне управління : [навчальний посібник у трьох частинах] / О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. Ч. 2. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013.

13. Інструменти регіонального розвитку в Україні : навч. посіб./ О. В. Берданова та ін. ; за ред. В. М. Вакуленка, О. В. Берданової. – К. : НАДУ, 2013. – 286 с.

14. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. –К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109с.

15. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с.

16. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.

17. Партисипативне стратегічне планування в органах місцевого самоврядування Посібник для об'єднаних територіальних громад. Варшава, 2017. – 107 с.

18. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

19. Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу. – SDG Compass, 2020.

20. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад / за заг. ред. : С. М. Серьогіна. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 164 с.

21. Регіональна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс] : підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. — К.: КНЕУ, 2016. — 495

22. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 652 с.

23. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. – К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 244 с.
24. Стратегічне планування : навч. посіб. / Л.Л. Приходченко, Н.В. Піроженко, С.А. Попов, О.І. Чебан ; за заг. ред. Л.Л. Приходченко. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. – 196 с.
25. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. / [Г. С. Одінцева, В. Б. Дзюндзюк, Н. М. Мельтюхова та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Ю. Амосова, к.е.н., доц. Н. М. Мельтюхової. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2012. – 252 с
26. Територіальна організація влади в Україні. Частина 1. Територіальні основи публічної влади в Україні : навч.- метод. посіб. / С.Є. Саханенко, М.П. Попов, О.І. Чебан. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – 280 с.
27. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
28. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник / [Ткачук А.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 120 с.
29. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник / Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І. / за заг. ред. В.А. Устименка; ред.-упоряд. Гук А.К., Санченко А.Є. – К., 2020. – 152 с.
30. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 129 с.

Додаткова література

1. Аналітична записка за результатами міжрегіонального дослідження: Участі громадськості в об'єднанні та розвитку територіальних громад. URL: https://www.irf.ua/content/files/draft_doslidzhennya.pdf
2. Берданова О. Ресурсне забезпечення регіонального та місцевого розвитку. Посібник. URL: https://regionet.org.ua/files/05.RLD_Resource_Berdanova_Materials_UA.pdf
3. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакуленко В.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.
4. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-

український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с.

5. Бузько І. Р. Інституційні реформи та організаційно-економічні механізми регулювання регіонального розвитку в умовах європейської інтеграції [Електронний ресурс] / І. Р. Бузько, Ю. Ю. Д'яченко, О. А. Немашкало // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. - 2015. - Вип. 4. - С. 123-128. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkdpu_2015_4_20

6. Варналій З. С. Інституційні засади та організаційні механізми політики регіонального розвитку: завдання реформ європейського зразка [Електронний ресурс] / З. С. Варналій, Р. Р. Білик // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2014. - Вип. 3. - С. 3-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_3_3

7. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у межах нової системи територіальної організації влади в Україні. / Національний інститут стратегічних досліджень – К., 2011. – 54 с. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2011-06/Vzayemodiya-00350.pdf>

8. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади / [Ю. Ганущак – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с

9. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. Результати шостої хвили всеукраїнського соціологічного дослідження. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Sociology_Dec_2021_Ukr.pdf

10. Дослідницькі та інноваційні стратегії розумної спеціалізації (RIS3) в контексті політики регіонального розвитку в Україні. URL: <https://drive.google.com/file/d/1mmECrzTak0UNTtDVv5SuYZXA7dED9nwt/view>

11. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. №156-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

12. Звєряков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція: монографія / Одеський національний економічний університет МОН України — Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. — 241 с. : іл., табл.

13. Інституційна спроможність об'єднаних територіальних громад України: Аналітична записка. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/475/new_IS.pdf

14. Керівництво зі стратегії досліджень та інновацій для смарт спеціалізації неофіційна адаптована скорочена версія. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/Kerivnitstvo-Smart-Spetsializatsiyi-DG-JRC-skrocheniy-ukr.-pereklad-1-1.pdf>

15. Колосовська І. І. Механізми здійснення публічної політики регіонального розвитку [Електронний ресурс] / І. І. Колосовська //

Ефективність державного управління. - 2019. - Вип. 3. - С. 94-102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2019_3_9

16. Комітет верховної ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування / Аналітичний звіт за результатами оцінювання ефективності застосування окремих законодавчих актів щодо децентралізації влади в Україні. <http://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/42258.pdf>

17. Мезенцев К. В., Підгрушний Г. П., Мезенцева Н. І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація: Монографія. – К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. – 132 с.

18. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня спроможності територіальних громад. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Method.recom_.spromozhnist.gromad.pdf

19. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-rozvytku-terytorialnyh-gromad/>

20. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації. Київ, 2014. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf

21. Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення: монографія / наук. ред. С. Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2018. – 205 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

22. Міністерство економіки України. Цілі сталого розвитку. <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=938d9df1-5e8d-48cc-a007-be5bc60123b8&tag=TSiliStalogoRozvitku>

23. Місцевий економічний розвиток і місцева демократія: діалоги зі стейкхолдерами: Путівник для лідерів громад / Упорядник С. Панцир. — К.: Юстон, 2020. — 128 с.

24. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики. Посібник для місцевої влади та бізнесу. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/717/MER_2021_WEB.pdf

25. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування. Частина 1. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/601/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_1.pdf

26. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування. Частина 2. URL:

https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/602/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_2.pdf

27. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації. Консолідований підхід: Посібник. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/568/4.pdf>

28. Моніторинг соціально-економічного розвитку Регіонів за січень-грудень 2020 року. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/rejtyngova-oczinka-za-sichen-gruden-2020-roku.pdf>

29. Небава М. І., Ткачук Л. М. Управління регіональним розвитком. Електронний навчальний посібник. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_upravlinnya_regionalnym_rozvytkom/index.html

30. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.

31. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>

32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 08.04.2015р., №214. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF/card2#Card205>. Закон України «Про добровільне об'єднання» від 05.02.2015р., № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

33. ПРООН в Україні. Цілі сталого розвитку. <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>

34. Сталий розвиток для України. <https://sd4ua.org/>

35. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

36. Ткачук А., Ткачук О., Дятленко С. Децентралізація – самоорганізація – самореалізація. Матеріали для вчителів і не тільки / А. Ткачук, О. Ткачук, С. Дятленко. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2020. – 224 с

37. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». від 30 вересня 2019 року № 722/2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

38. Фінансова спроможність бюджетів перспективних об'єднаних територіальних громад. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/290/finance.pdf>

39. Цілі сталого розвитку та Україна
<https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>

40. Чернов С.І. Текст лекцій з дисципліни «Державне та регіональне управління» (для студентів 2 курсу напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання) / С.І.Чернов, М.М. Новікова, С.О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 140 с.